

Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігі
Әлкей Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық университеті

**1–11 СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ЗИЯТКЕРЛІК ЖӘНЕ
ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ҚАБІЛЕТТЕРІН КЕШЕНДІ ДАМУ
БАҒДАРЛАМАСЫ.**

Павлодар, 2026

Бағдарлама Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігі Ғылым комитетінің (ЖТН гранты BR 28712263 «Қазақстанда дарынды балаларды дамыту үшін педагогикалық кадрларды даярлаудың кешенді ғылыми-инновациялық жүйесін құру») қаржыландыруымен әзірленген.

Бағдарлама педагогикалық тәжірибені аудандық және облыстық деңгейде таратуға және жалпылауға ұсынылады (Павлодар облысының білім басқармасының «Білім беруді дамытудың инновациялық орталығы» КММ оқу-әдістемелік кеңесінің төрағасымен бекітілген 2026 жылғы 31 наурыздағы қорытындысы).

Авторлар ұжымы: Утилова А. М., Асаинова А. Ж., Шакенова Т. Ж., Жанғазы Г.С.

1-11 сынып оқушыларының интеллектуалдық және шығармашылық дамуының кешенді бағдарламасы икемді, сыни және шығармашылық ойлауды, сондай-ақ өз бетінше танымдық және зерттеушілік әрекетке қатысу қабілетін дамытуға бағытталған. Бағдарлама жас ерекшеліктеріне байланысты сабақтастық принципіне және танымдық тапсырмалардың күрделілігін кезең-кезеңмен арттыру принципіне сәйкес: бастауыш мектепте негізгі психикалық процестерді меңгеруден бастап зерттеушілік ойлауды, жобалық жұмысты дамытуға, білім берудің кейінгі деңгейлерінде инновациялық идеяларды генерациялауға құрылымдалған.

Мақмұны

1	Түсіндірме жазба	4
2	Оқу-тақырыптық жоспар	8
3	Авторлық бағдарламаның мазмұны	11
4	Авторлық бағдарламаны әдістемелік қамтамасыз ету	13
5	Пайдаланылған әдебиеттер тізімі	15

1. Түсіндірме жазба

Өзектілігі. Заманауи білім беру жүйесі оқушылардың зияткерлік әлеуетін дамытуға, олардың өз бетінше ойлауға, ақпаратты сыни тұрғыдан талдауға, жаңа идеялар тудыруға тәрбиелеуге бағытталған. Әлеуметтік, технологиялық және ғылыми өзгерістерді жеделдету жағдайында жаңа сын-қатерлерге икемді жауап беруге, инновациялық шешімдер қабылдауға және белгісіздік жағдайында тиімді әрекет етуге қабілетті тұлғаларға қажеттілік артып келеді.

Қазіргі әлемде оқушылардың келесі танымдық және тұлғалық қасиеттері ерекше маңызды:

- ойдың икемділігі және интеллектуалды бейімделу қабілеті;
- күрделі және дәстүрлі емес есептерді шеше білу;
- зерттеу және талдау дағдыларын дамыту;
- шығармашылық ойлау және өзіндік идеяларды тудыру қабілеті.

Бұл қасиеттерді дамыту мектептегі білім берудің барлық деңгейінде жүйелі және реттілігі сақталуы керек. Сондықтан оқушылардың мектептегі бүкіл өмірінде интеллектуалдық және шығармашылық қабілеттерін жан-жақты дамытуға бағытталған бағдарламаларды әзірлеу ерекше маңызды болып табылады.

1-11- сынып оқушыларының интеллектуалдық және шығармашылық дамуының кешенді бағдарламасы оқушылардың танымдық, зерттеушілік және шығармашылық қабілеттерін дамытудың тұтас жүйесін құруға арналған. Ол бастауыш мектептегі талдау, салыстыру және үлгіні танудың негізгі операцияларынан бастап орта және жоғары мектеп деңгейінде зерттеушілік ойлауды, жобалық оқытуды және инновациялық идеяларды генерациялауды дамытуға дейін ойлау процестерін бірте-бірте және дәйекті түрде дамытуды қарастырады.

Бағдарламада сыни ойлауды, қиялды, интеллектуалдық ізденіс пен дербес танымдық белсенділікті дамытуға ерекше көңіл бөлінеді. Бағдарлама оқушылардың аналитикалық және шығармашылық қабілеттерін дамытуға бағытталған интеллектуалдық жаттығулар, шығармашылық тапсырмалар, ойын және зерттеу негізіндегі тәжірибелер жүйесі арқылы жүзеге асырылады.

Бағдарламаның мазмұны мектептегі білім берудің барлық кезеңдерінде жас ерекшеліктеріне байланысты сабақтастықты және оқушылардың интеллектуалдық әлеуетінің тұрақты дамуын қамтамасыз ететін тапсырмалардың күрделілігін кезең-кезеңмен арттыру және танымдық тапсырмалар шеңберін кеңейту принципі төңірегінде құрылымдалған.

Бағдарлама Қазақстан Республикасының заңнамалық базасына сәйкес әзірленді және білім беру жүйесін жаңғыртудың стратегиялық бағыттарын көрсетеді. Ол келесі құжаттардың ережелеріне негізделеді:

- Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңы;
- Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылғы 28 наурыздағы № 248

қаулысымен бекітілген Қазақстан Республикасының мектепке дейінгі, орта, техникалық және кәсіптік білім беруді дамытудың 2023–2029 жылдарға арналған тұжырымдамасы;

- «Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта және жалпы орта, техникалық және кәсіптік білімнің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы No 348 бұйрығымен бекітілген Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта және жалпы орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты;

- Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 30 қазандағы No 595 бұйрығымен бекітілген Тиісті үлгідегі және санаттағы білім беру ұйымдары қызметінің үлгілік қағидалары (өзгертулермен);

- Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2013 жылғы 3 сәуірдегі «Жалпы білім беретін ұйымдарға арналған жалпы білім беретін пәндердің, таңдау пәндерінің және таңдау пәндерінің үлгілік оқу бағдарламаларын бекіту туралы» No 115 бұйрығы (өзгертумен);

- «Дарын» Республикалық ғылыми-практикалық орталығы әзірлеген және дарынды балаларды анықтауға, қолдауға және дамытуға бағытталған Қазақстан Республикасының білім беру жүйесінде дарынды оқушыларды дамытудың тұжырымдамалық негізі;

- адами капиталды, жеке интеллектуалдық әлеуетті дамытуға және ХХІ ғасыр дағдыларын дамытуға бағытталған Қазақстан Республикасының стратегиялық құжаттары.

Бағдарлама оқушылардың бойындағы дарындылықты анықтау және дамытудың заманауи тәсілдері аясында әзірленген және арнайы ұйымдастырылған танымдық іс-әрекеттер арқылы интеллектуалдық, академиялық, шығармашылық, зерттеушілік, көшбасшылық, жобалық дарындылықты жан-жақты дамытуға бағытталған.

Ғылыми-әдістемелік деңгейі: модификацияланған

Жаңалығы, педагогикалық орындылығы: 1-11- сынып оқушыларының зияткерлік және шығармашылық дамуының кешенді бағдарламасының инновациялық сипаты оның мектеп жылдарында оқушылардың танымдық және шығармашылық құзыреттіліктерін дамытудың тұтас жүйесін құруында жатыр. Ең алдымен жеке пәндердің академиялық мазмұнын меңгеруге бағытталған дәстүрлі бағдарламалардан айырмашылығы, бұл бағдарлама студенттерге талдауға, синтездеуге, идеяларды тудыруға және инновациялық мәселелерді шешуге мүмкіндік беретін әмбебап интеллектуалды ойлау механизмдерін дамытуға бағытталған. Бағдарламаның педагогикалық орындылығы аналитикалық, сыни және дивергентті ойлауды, зерттеушілік дағдыларды, қиялды және танымдық белсенділікті дамытатын интеллектуалдық жаттығулар, шығармашылық және проблемалық тапсырмаларды қолдану арқылы қол жеткізілетін студенттердің интеллектуалдық және шығармашылық қабілеттерін жүйелі дамыту қажеттілігінен туындайды. Бағдарламаны жүзеге асыру оқушылардың танымдық қабілеттерінің дәйекті дамуын қамтамасыз етеді және олардың интеллектуалдық әлеуетін ашуға жағдай жасайды.

Бағдарламаның мазмұны оқушылардың танымдық дамуының жас ерекшеліктерін ескере отырып құрастырылған және спиральдық принцип бойынша құрылған. Оқытудың әрбір келесі кезеңі алдыңғы кезеңде жасалған

ойлау процестері мен танымдық механизмдерге негізделіп, оқушылардың интеллектуалдық әрекетінің күрделілігінің бірте-бірте өсуін қамтамасыз етеді.

Бастауыш мектепте (1-4 сыныптар) ассоциативті, логикалық және аналитикалық ойлауды дамытуға басты назар аударылады. Бұл кезеңде оқушылар негізгі психикалық операцияларды меңгереді: салыстыру, жіктеу, талдау, себеп-салдар байланысын орнату, заңдылықтарды табу.

Орта мектепте (5-8 сыныптар) дивергентті, сыни және шығармашылық ойлауды дамытуға баса назар аударылады. Білім алушылар проблемаларды әртүрлі тұрғыдан қарастыруды, балама идеяларды тудыруды, ақпараттың дұрыстығын бағалауды, өз көзқарасын дәлелдеуді және негізделген шешім қабылдауды үйренеді.

Орта мектепте (9-11 сыныптар) зерттеушілік, инженерлік, жобалық және инновациялық ойлауға басымдық беріледі. Бұл кезеңде студенттер проблеманы қою, гипотеза жасау, зерттеу жүргізу, жобалар жасау, тәжірибеге бағытталған шешімдерді құру дағдыларын меңгереді.

Бағдарлама негізгі ойлау процестерін меңгеруден күрделі зерттеулер мен жобалық мәселелерді шешуге кесек-кезеңмен өтуді қамтамасыз етеді. Бұл әдіс оқушының ойлауын дамытудың заманауи ғылыми түсінігіне сәйкес келеді және когнитивті психология, нейропсихология, нейропедагогика және дамыта оқыту теориясының жетістіктеріне сүйенеді.

Жоғарыда айтылғандарды ескере отырып, курс бағдарламасының мақсаты тұжырымдалды: жас ерекшеліктерін ескере отырып, есептерді шешу, зерттеу тапсырмаларын орындау, жобаны құрастыру арқылы оқушылардың аналитикалық, сыни, шығармашылық және зерттеушілік ойлауын дамыту.

Бағдарлама міндеттері

1. Талдау, салыстыру, себеп-салдар байланысын орнатуға бағытталған тапсырмалар арқылы оқушылардың аналитикалық және логикалық ойлауын дамыту.

2. Есептер шығару және стандартты емес тапсырмалар арқылы оқушылардың сыни және шығармашылық ойлауын дамыту.

3. Ақпаратты өз бетінше іздеуге, талдауға және интерпретациялауға, сондай-ақ оқу зерттеулері мен жобалық тапсырмаларды орындауға мүмкіндік беретін студенттердің танымдық және зерттеушілік дағдыларын дамыту.

Бағдарламаның теориялық маңызы: оқушылардың интеллектуалдық және шығармашылық қабілеттерін дамытудың педагогикалық тәсілдерін негіздеу мен жүйелеуден, сондай-ақ оқу процесінде сыни, шығармашылық және зерттеушілік ойлауды қалыптастыру туралы ғылыми-әдістемелік идеяларды кеңейтуден тұрады.

Бағдарламаның практикалық маңызы: оқушылардың аналитикалық, сыни және шығармашылық ойлауын дамытып, танымдық белсенділігін арттыру үшін оқу және сыныптан тыс жұмыстарда интеллектуалдық, шығармашылық және зерттеушілік тапсырмалар жүйесін пайдалану.

Күтілетін нәтижелер:

- зияткерлік тапсырмаларды орындау кезінде оқушылардың кем дегенде 70–80% талдайды, салыстырады және себеп-салдар байланысын орнатады.

- білім алушылардың кем дегенде 65–75% проблемалық және стандартты емес тапсырмаларды шешу кезінде сыни және шығармашылық ойлауды қолданады.

- білім алушылардың кем дегенде 70%-ы ақпаратты өз бетінше іздейді, талдайды және түсіндіреді, академиялық зерттеулер мен жобалық тапсырмаларды сәтті орындайды.

Күтілетін нәтижелерді тексеру әдістері:

-Талдау, салыстыру және себеп-салдар байланысын орнатуды қамтитын диагностикалық тапсырмаларды орындау.

-Проблемалық және стандартты емес тапсырмаларды шешу, содан кейін шешімдердің дұрыстығы мен түпнұсқалығын талдау.

-зерттеу дағдыларын қолдану және тәуелсіздік деңгейін бағалаумен шағын зерттеулер мен жобалық тапсырмаларды орындау.

-Интеллектуалдық-шығармашылық тапсырмаларды орындау кезінде оқушылардың іс-әрекетін бақылау.

-Орындалған жұмыс нәтижелерін талдау (логикалық тапсырмалар, шығармашылық тапсырмалар, ғылыми жобалар).

Апробация: зерттеу Екібастұз қалалық білім бөлімінің С.Торайғыров атындағы №22 мектеп-гимназиясында және Павлодар облысы білім басқармасының «Жас Дарын» мамандандырылған мектеп-лицейінде оқушылардың оқу-тәрбие іс-әрекеті аясында өткізілді. Пилоттық зерттеу нәтижелері ілім алушылардың танымдық белсенділігі мен интеллектуалдық қабілеттерін дамытуда оң динамика көрсетті. Оқушылардың көпшілігі аналитикалық ойлаудың жақсарғанын, проблемаларды шешу дағдыларының жақсарғанын және зерттеу мен шығармашылық жобаларға қызығушылықтың артқанын хабарлады.

2.Оқу – тақырыптық жоспар

№	Тақырып	Сағат саны	Мамандық түрі	
			Теориялық	Практикалық
	1–4 сыныптар			
	1-бөлім. Қиял және ассоциативті ойлау			
1	Визуалды ассоциациялар «Бұл неге ұқсайды?»	2	1	1
2	Ассоциациялар тізбектері	2	1	1
3	Объектілерді шығармашылық түрлендіру	2	1	1
4	Ерекше әңгімелер құру	2	1	1
	2-бөлім. Дивергентті және шығармашылық ойлау			
5	«Шешімнің қанша тәсілі бар?»	2	1	1
6	Идеялардың керемет комбинациясы	2	1	1
7	Ерекше идеяларды қалыптастыру	2	1	1
	Бөлім 3. Логикалық және аналитикалық ойлау			
8	Заңдылықтарды қарастыру	2		
9	Логикалық есептер мен жұмбақтар	2	1	1
10	Объектілерді жіктеу және жүйелеу	2	1	1
11	Интеллектуалдық мәселелерді шешу	2	1	1
	4-бөлім. Сыни және өнертапқыштық ойлау			
12	Факт немесе фантастика. Қатені табыңыз.	2	1	1
13	Қолданыстағы объектілерді жақсарту	2	1	1
14	Жаңа құрылғы ойлап табыңыз	2	1	1
	5-бөлім. Зерттеу және жобалық ойлау			
15	Зерттеу сұрақтарын қоюды үйренеміз	2	1	1
16	Мини-зерттеулер	2	1	1
17	Бақылау және қорытындылар	2	1	1
	Барлығы	34		
	5–8 - ыныптар			
	1-бөлім. Ойлаудың когнитивтік стратегиялары			
1	Ойлау қалай жұмыс істейді: проблеманы шешу стратегиялары	2	1	1
2	Ақпаратты талдау және үлгілерді анықтау	2	1	1
3	Қорытындылау және дәлелдеу үлгілері	2	1	1
	2-бөлім. Дивергентті және шығармашылық ойлау			
4	Идея генерациясы	2	1	1
5	«Мүмкін емес комбинациялар» әдісі	2	1	1
6	Мәселенің бірнеше шешімін табу	2	1	1

	Бөлім 3. Логикалық және аналитикалық ойлау			
7	Қиын логикалық тапсырмалар. Зияткерлік ақыл-ой ойыны.	2	1	1
8	Дәлелдеу және теріске шығару стратегиялары	2	1	1
	Раздел 4. Критическое мышление			
9	Ақпаратты талдау және қателерді анықтау	2	1	1
10	Фактілер мен түсіндірмелер	2	1	1
11	Қиын жағдайларда шешім қабылдау	2	1	1
	5-бөлім. Зерттеушілік ойлау			
12	Зерттеу сұрақтарын құрастыру	2	1	1
13	Гипотезаларды тұжырымдау	2	1	1
14	Нәтижелер мен қорытындыларды талдау	2	1	1
	6-бөлім. Топтық тапсырмаларды шешу			
15	Миға шабуыл идеяларды қалыптастыру құралы ретінде	2	1	1
16	Топтық идеяны қалыптастыру	2	1	1
17	Командалық интеллектуалды жобаны әзірлеу	2	1	1
	Барлығы	34		
	9–11 - сыныптар			
	Бөлім 1. Стратегиялық ойлау			
1	Қазіргі заманғы ойлау модельдері	2	1	1
2	Күрделі тапсырмаларды шешу стратегиялары	2	1	1
3	Күрделі жағдайларды талдау	2	1	1
	2-бөлім. Сыни тұрғыдан ойлау			
4	Ақпаратты тексеру және дәлелдеу	2	1	1
5	Логикалық қателер мен манипуляциялар	2	1	1
6	Белгісіздік жағдайында шешім қабылдау	2	1	1
	3-бөлім. Шығармашылық және дивергентті ойлау			
7	Идеяларды қалыптастыру әдістері	2	1	1
8	Мәселелердің дәстүрлі емес шешімдері	2	1	1
9	Инновациялық идеяларды құру	2	1	1
	4-бөлім. Аналитикалық ойлау			
10	Мәліметтерді және ақпаратты талдау	2	1	1
11	Логикалық модельдерді құрастыру	2	1	1
12	Күрделі интеллектуалды мәселелерді шешу	2	1	1
	Бөлім 5. Инженерлік және инновациялық ойлау			
13	Инновациялық идеяларды жобалау	2	1	1

14	Шешімдердің прототиптерін әзірлеу	2	1	1
6-бөлім. Зерттеу қызметі				
15	Ғылыми мәселені тұжырымдау	2	1	1
16	Гипотезаны құру және зерттеу әдістері	2	1	1
17	Зерттеу нәтижелерін талдау және интерпретациялау	2	1	1
	Барлығы	34		

Бағдарлама мазмұны

1–4 - сыныптар

1-бөлім. Елестету және ассоциативті ойлау – 8 сағат

Көрнекі ассоциациялар: «Бұл неге ұқсайды?» Ассоциациялар тізбектері. Объектілерді шығармашылық түрлендіру. Ерекше әңгімелер құру.

Бөлімнің жиынтық формасы: ассоциативті әңгіме немесе образ жасау үшін шығармашылық тапсырманы орындау.

2-бөлім. Дивергентті және шығармашылық ойлау – 6 сағат

«Қанша шешім?» Идеялардың керемет комбинациясы. Түпнұсқа идеяларды қалыптастыру.

Бөлімді қорытындылау формасы: бірнеше жауап нұсқалары бар шығармашылық есепті шешу.

Секция 3. Логикалық және аналитикалық ойлау – 8 сағат

Үлгіні тану. Логикалық жұмбақтар мен жұмбақтар. Объектілерді жіктеу және жүйелеу. Зияткерлік мәселені шешу.

Бөлімді қорытындылау формасы: логикалық және аналитикалық тапсырмалар жинағын орындау.

4-бөлім. Сыни және өнертапқыштық ойлау – 6 сағат

Шындық немесе жалған. Қатені табыңыз. Бар нысандарды жақсарту. Жаңа құрылғы ойлап табыңыз.

Бөлімнің жиынтық формасы: нысанды жақсарту идеясын әзірлеу және ұсыну.

5-бөлім. Зерттеу және жобалық ойлау – 6 сағат

Зерттеу сұрақтарын қоюға үйрету. Шағын зерттеу. Бақылау және қорытындылар. Бөлімнің қысқаша нысаны: шағын зерттеу немесе шағын жобаны қорғау.

5–8 - сыныптар

Бөлім 1. Ойлаудың когнитивтік стратегиялары – 6 сағат

Ойлау қалай жұмыс істейді. Мәселені шешу стратегиялары. Ақпаратты талдау және үлгіні анықтау. Дәлелдеу және дәлелдеу үлгілері.

Бөлімнің қысқаша мазмұны: аналитикалық жағдайды зерттеуді аяқтау.

2-бөлім. Дивергентті және шығармашылық ойлау – 6 сағат

Идея генерациясы. «Мүмкін емес комбинациялар» әдісі. Бір мәселенің бірнеше шешімін табу.

Бөлімнің қысқаша мазмұны: Проблемалық жағдайға бірнеше балама шешімдерді әзірлеу.

Секция 3. Логикалық және аналитикалық ойлау – 4 сағат

Күрделі логикалық есептер. Интеллектуалдық басқатырғыштар. Дәлелдеу және теріске шығару стратегиялары.

Бөлімнің қысқаша мазмұны: логикалық жаттығуды шешу.

4-бөлім. Сыни тұрғыдан ойлау – 6 сағат

Ақпаратты талдау және қателерді анықтау. Фактілер мен түсіндірмелер. Күрделі жағдайларда шешім қабылдау.

Бөлімнің қысқаша мазмұны: жағдайды талдау және шешімнің негіздемесі.

5-бөлім. Зерттеушілік ойлау – 6 сағат

Зерттеу сұрақтарын құрастыру. Гипотезаларды тұжырымдау. Нәтижелерді талдау және қорытындылау.

Бөлімнің қысқаша мазмұны: Академиялық зерттеу жобасын жүргізу.

6-бөлім. Топтық есептерді шешу – 6 сағат

Миға шабуыл идеяны қалыптастыру құралы ретінде. Топтық идеяны қалыптастыру. Топтық интеллектуалды жобаны дамыту.

Бөлімнің қысқаша мазмұны: топтық жобаны қорғау.

9–11 - сыныптар

Бөлім 1. Стратегиялық ойлау – 6 сағат

Қазіргі заманғы ойлау модельдері. Күрделі есептерді шешу стратегиялары. Күрделі жағдайларды талдау.

Бөлімнің қысқаша мазмұны: стратегиялық жағдайды зерттеу.

2-бөлім. Сыни тұрғыдан ойлау – 6 сағат

Ақпаратты тексеру және дәлелдеу. Логикалық қателіктер мен манипуляциялар. Белгісіздік жағдайында шешім қабылдау.

Бөлімнің қысқаша мазмұны: проблемалық жағдайға сараптамалық талдау.

3-бөлім. Шығармашылық және дивергентті ойлау – 6 сағат

Идеяларды қалыптастыру әдістері. Шығармашылық есептерді шешу. Инновациялық идеяларды құру.

Бөлімнің қысқаша мазмұны: Жаңашыл идеяны әзірлеу және оны ұсыну.

4-бөлім. Аналитикалық ойлау – 6 сағат

Мәліметтерді және ақпаратты талдау. Логикалық модельдерді құрастыру. Күрделі интеллектуалды мәселелерді шешу.

Бөлімнің қысқаша мазмұны: аналитикалық тапсырманы орындау және шешімді негіздеу.

Секция 5. Инженерлік және инновациялық ойлау – 4 сағат

Инновациялық идеяларды жобалау. Прототиптік шешімдерді әзірлеу.

Бөлімнің қысқаша мазмұны: прототипті немесе дизайн шешімін ұсыну.

6-бөлім. Ғылыми-зерттеу қызметі – 6 сағат

Ғылыми мәселені тұжырымдау. Гипотеза мен зерттеу әдістерін жасау. Зерттеу нәтижелерін талдау және интерпретациялау.

Бөлімнің қысқаша мазмұны: ғылыми жұмысты қорғау.

Бағдарламаның мазмұны оқушылардың дарындылығының әртүрлі компоненттерін жан-жақты дамытуға бағытталған. Әрбір бөлім заманауи

қоғамда табысты өзін-өзі жүзеге асыру үшін қажетті интеллектуалдық, шығармашылық, зерттеушілік, көшбасшылық және жобаға бағытталған жеке қасиеттерді дамытуға ықпал етеді.

1-кесте – Дарындылық компоненттерін бағдарлама арқылы дамыту

№	Бағдарлама бөлімі	Дарындылықтың компоненттерін дамыту
1	Қиял және ассоциативті ойлау	Зияткерлік, шығармашылық
2	Дивергентті және шығармашылық ойлау	Зияткерлік, шығармашылық
3	Логикалық және аналитикалық ойлау	Зияткерлік, академиялық
4	Сыни ойлау	Зияткерлік, академиялық
5	Өнертапқыштық және инженерлік ойлау	Шығармашылық, жобалық
6	Зерттеушілік ойлау	Зияткерлік, академиялық
7	Зерттеу қызметі	Шығармашылық, жобалық
8	Командалық мәселелерді шешу	көшбасшылық, коммуникативтік, жобалық
9	Стратегиялық ойлау	интеллектуальная, лидерская
10	Жобалық қызметі	жобалық, зерттеушілік, көшбасшылық

Бағдарламаның аяқталуы білім беру жүйесіндегі дарынды балаларды қолдау мен дамытудың заманауи тәсілдеріне сәйкес келетін оқушылардың интеллектуалдық, академиялық, шығармашылық, зерттеушілік, көшбасшылық және жобалық дарындылығын дамытуды қамтамасыз етеді.

4. Бағдарламаны әдістемелік қамтамасыз ету: оқушылардың аналитикалық, сыни және шығармашылық ойлауын дамытуға бағытталған педагогикалық әдістердің, іс-әрекетті ұйымдастыру формаларының, оқу материалдары мен оқу құралдарының жиынтығын қамтиды.

Бағдарлама оқушылардың жас ерекшеліктеріне және дамытылатын ойлау түрлерінің ерекшеліктеріне сәйкес келетін оқыту әдістерін қолдану арқылы жүзеге асырылады.

2-кесте – Жас тобына және ойлауды дамыту бағытына сәйкес оқыту әдістері

Жас ерекшеліктері	Қалыптасқан ойлау түрлері	Оқытудың негізгі әдістері
1–4 - сыныптар	ассоциативті, логикалық, аналитикалық	ойын технологиялары, визуалды модельдеу, эвристикалық әңгімелесу, салыстыру және жіктеу жаттығулары, логикалық есептерді шешу
5–8 - сыныптар	дивергентті, сыни, шығармашылық	Миға шабуыл, кейс-стади әдісі, проблемалық оқыту, пікірталас, пікірталас, идеяны қалыптастыру әдістері
9–11 - сыныптар	зерттеушілік, инженерлік, жобалық, инновациялық	зерттеу әдісі, жобалық оқыту, жобалық ойлау, STEM тәсілі, нақты өмірлік жағдайларды талдау, жобаларды әзірлеу және қорғау

Оқыту әдістерін таңдау оқушылардың жас ерекшеліктеріне байланысты танымдық дамуының заңдылықтарымен анықталады. Ойлау процестері күрделене түскен сайын оқыту әдістері негізінен ойын және көрнекі-

практикалық әдістерден проблемалық, зерттеуге негізделген және жобалық әдістерге ауысады. Бұл тәсіл оқушылардың интеллектуалдық және шығармашылық қабілеттерінің бірізді дамуын қамтамасыз етеді және мектеп жасындағы балалардың ойлауын дамытудың заманауи ғылыми түсінігіне сәйкес келеді.

Оқушылардың іс-әрекетін ұйымдастыру формаларына жеке, жұптық және топтық жұмыстар, интеллектуалдық ойындар, шығармашылық тапсырмалар, шағын зерттеулер, пікірталас, проблемалық жағдаяттарды шешу, жобаларды әзірлеу және қорғау жатады.

3-кесте – Іс-әрекетті ұйымдастыру нысандары

Жас ерекшеліктері	Түрлері
1–4 - сыныптар	ойындар, шығармашылық шеберхана, топтық тапсырмалар
5–8 - сыныптар	талқылаулар, кейстер, интеллектуалдық турнирлер
9–11 - сыныптар	зерттеулер, стартап жобалар, жобалық топтар

Іс-әрекетті ұйымдастыру формаларын саралау оқу-тәрбие процесінің жас ерекшеліктеріне сай болуын қамтамасыз етеді және интеллектуалдық, шығармашылық қабілеттердің біртіндеп дамуына жағдай жасайды. Оқушылар есейген сайын олар негізінен ойын және тәжірибеге бағытталған іс-әрекеттерден жоғары дербестік пен жауапкершілікті талап ететін зерттеушілік, жобалық және инновациялық жұмыстарға ауысады.

Бағдарлама интерактивті оқытуды, оқу материалын визуализациялауды және студенттердің дербес әрекетін ұйымдастыруды қамтамасыз ету үшін цифрлық білім беру ресурстары мен онлайн платформаларды пайдаланады. Оқушылардың жас ерекшеліктеріне қарай BilimLand, OnlineMektep, LearningApps, Wordwall, Google Classroom, Canva, Padlet, Kahoot және Quizizz сияқты білім беру платформаларын, сонымен қатар ақыл-ой картасын, презентацияларды және жоба өнімдерін жасауға арналған цифрлық қызметтерді пайдалануға болады.

5.Пайдаланған әдебиеттер тізімі

1.Bill Lucas, Ellen Spencer. Teaching Creative Thinking: Developing Learners Who Generate Ideas and Can Think Critically. - London: Crown House Publishing, 2021.

2.Ronald A. Beghetto. Creativity in the Classroom: Teaching for Creative Thinking. - Cambridge University Press, 2021.

3.Anna Craft. Creativity and Education Futures.- London: Trentham Books, 2022.

4.Berry A. Education in the 21st Century: STEM, Creativity and Critical Thinking. -Springer, 2021.

5.Badger R., Firth S. Creativity for Teachers: A Cognitive Science Approach. - Routledge, 2023.

6.Thornhill-Miller B., et al. Creativity, Critical Thinking, Communication and Collaboration: Assessment of 21st Century Skills. - 2023.

7. Fauzi W. N. A. Creative Thinking in Global Primary Education: Pedagogical Approaches. - 2025.
8. Markova E. S. Критическое мышление как ключевая компетенция современного образования. - 2024.
9. Adlini M. N. Designing Educational Resources for 21st-Century Skills. -2024.
10. Ismailov T. Pedagogical Mechanisms for Developing Creative and Critical Thinking in Education. - 2025.
11. Romero M. Evaluating the Development of Creativity and Critical Thinking in Education. - 2026.
12. Ahzari S., Asrizal, Usmeldi. Effects of Teaching Materials on Critical and Creative Thinking Skills. - 2026.
13. Renzulli, J. S. The Three-Ring Conception of Giftedness: A Developmental Model for Promoting Creative Productivity. – Mansfield Center, CT: Creative Learning Press, 2005.
14. Renzulli, J. S., Reis, S. M. The Schoolwide Enrichment Model: A Comprehensive Plan for Educational Excellence. – Mansfield Center, CT: Creative Learning Press, 2014.
15. Gardner, H. Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences. – New York: Basic Books, 2011.
16. Gardner, H. Multiple Intelligences: New Horizons in Theory and Practice. – New York: Basic Books, 2006.
17. Sternberg, R. J. Wisdom, Intelligence, and Creativity Synthesized. – Cambridge: Cambridge University Press, 2003.
18. Sternberg, R. J., Davidson, J. E. Conceptions of Giftedness. – New York: Cambridge University Press, 2005.
19. Torrance, E. P. Torrance Tests of Creative Thinking: Norms and Technical Manual. – Lexington, MA: Ginn & Company, 2008.
20. «Дарын» республикалық ғылыми-практикалық орталығы. Қазақстан Республикасының білім беру ұйымдарында дарынды балаларды анықтау, қолдау және дамыту бойынша әдістемелік ұсыныстар. Астана: «Дарын» республикалық ғылыми-практикалық орталығы, 2023. – 78 б.
21. «Дарын» республикалық ғылыми-практикалық орталығы. Қазақстан Республикасының білім беру жүйесінде оқушылардың дарындылығын дамытудың тұжырымдамалық тәсілдері. – Астана: «Дарын» республикалық ғылыми-практикалық орталығы, 2022. – 56 б.